

VERTİGOYA OLGULAR EŞLİĞİNDE MULTİDİSİPLİNER BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim URAL • Doç. Dr. Hasan Kerem ALPTEKİN

VERTİGOYA OLGULAR EŞLİĞİNDE MULTİDİSİPLİNER BAKIŞ

 İstanbul
Tıp Kitabevleri

VERTİGOYA OLGULAR EŞLİĞİNDE MULTİDİSİPLİNER BAKIŞ

Editörler:

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim URAL

Doç. Dr. Hasan Kerem ALPTEKİN

İSTANBUL TIP KİTABEVLERİ

©İstanbul Medikal Yayıncılık BİLİMSEL ESERLER dizisi
Vertigoya Olgular Eşliğinde Multidisipliner Bakış
Editör:
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil URAL
Doç. Dr. Hasan Kerem ALPTEKİN

1. Baskı 2019

ISBN - 978-605-7607-40-9

2019 İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık Hiz. Tic. Ltd. Şti.
34104, Çapa-İstanbul-Türkiye
www.istanbultip.com.tr
e-mail: info@istanbultip.com.tr

Yasalar uyarınca, bu yapıtın yayın hakları
İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık Hiz. Tic. Ltd. Şti.'ye aittir.
Yazılı izin alınmadan ve kaynak olarak gösterilmeden,
elektronik, mekanik ve diğer yöntemlerle kısmen veya tamamen kopya edilemez;
fotokopi, teksir, baskı ve diğer yollarla çoğaltılamaz.

MAĞAZALARIMIZ

ÇAPA/MERKEZ

Turgut Özal Cad. No: 4/A
Çapa-İST.
Tel: 0212.584 20 58 (pbx)
587 94 43 Faks: 0212.587 94 45

KADIKÖY

Rasimpaşa Mah. Teyyareci Sami
Sok. No: 13 Dükkan 11-12
Derya İş Merkezi Kadıköy-İST
Tel: 0216.336 20 60

KONYA

İhsaniye Mah. Tacülvezir Sk.
No: 1/A Selçuklu-KONYA
Tel: 0332.351 32 53

UYARI

Medikal bilgiler sürekli değişmekte ve yenilenmektedir. Standart güvenlik uygulamaları dikkate alınmalı, yeni araştırmalar ve klinik tecrübeler ışığında tedavilerde ve ilaç uygulamalarındaki değişikliklerin gerekli olabileceği bilinmelidir. Okuyuculara ilaçlar hakkında üretici firma tarafından sağlanan her ilaca ait en son ürün bilgilerini, dozaj ve uygulama şekillerini ve kontrendikasyonları kontrol etmeleri tavsiye edilir. Her hasta için en iyi tedavi şeklini ve en doğru ilaçları ve dozlarını belirlemek uygulamayı yapan hekimin sorumluluğundadır. Yayıncı ve editörler bu yayından dolayı meydana gelebilecek hastaya ve ekipmanlara ait herhangi bir zarar veya hasardan sorumlu değildir.

Yayına hazırlayan İstanbul Medikal Sağlık ve
Yayıncılık Hiz. Tic. Ltd. Şti.
Yayıncı sertifika no 12643
Sayfa Düzeni ve Kapak Seda Nur Akbaş
Baskı ve cilt

Online Alışveriş
istanbultip.com.tr

Satış Hattı
0506 866 97 04

Değerli meslektaşlarımıza ve ailelerimize...

ÖNSÖZ

Kıymetli meslektaşlarım, vertigolu hasta ile ilgilenerek hastalara katkıda bulunan tüm sağlık profesyonelleri; Henüz 2 aylık asistan iken sayın Prof. Dr. Cihan Aksoy'un yanından geçerken hocamın "Bundan sonra vertigo hastaları senin sorumluluğunda" demesiyle başlayan vertigo ve rehabilitasyonu ile olan ilişkim kesintisiz olarak devam edip sonunda bu konu ile ilgili bir kitabın ortaya konması çalışmalarına kadar gelişti.

Vertigo birçok uzmanlık alanını ilgilendiren ve bu nedenle tanıda ve tedavide çoğu zaman karmaşa yaşanabilen bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Hemen her yaş grubunda görülebilmekle birlikte, bu konu ile karşılaşmayan uzmanlık alanı da yok gibidir. Bu kitabı hazırlarken bu durumu göz önünde bulundurmaya özellikle önem verdik. Çünkü hastaların farklı tanıları alabileceğini, her tanı ile ilgili farklı tedavi protokolleri oluşturulması gerekebileceğini farklı branşların bakış açıları ile ortaya koymaya çalıştık. Böylelikle vertigolu bir hasta ile karşılaşıldığında daha geniş bir bakış açısı yakalanmasına yardımcı olmayı hedefledik.

Tüm meslek yaşamım boyunca her konuda gelişimimi sağlayan, teşvik eden ve yol gösteren tüm hocalarıma; vertigo konusuyla ilgilenmemi sağlayan ve destekleyen sayın Prof. Dr. Cihan Aksoy başta olmak üzere Prof. Dr. Ayşe Karan, Prof. Dr. Demirhan Dıraçoğlu, Doç. Dr. Nalan Çapan'a; bu kitabı fikren hazırlamak ve hayata geçirilmesini sağlamakta sürekli cesaret ve emek veren değerli editör arkadaşım Doç. Dr. Hasan Kerem Alptekin'e ve bu süreçte desteğini esirgemeyen kıymetli eşime sonsuz teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim. Bu kitabın hazırlanmasında katkısı olan tüm yazarlara yaşamları boyunca başarılar dilerim. Basım ve yayımlama konusundaki desteklerini nedeniyle Sami Öge'nin nezinde İstanbul Tıp Kitabevi'ne ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Umarım okuyan herkese vertigo konusunda bir bakış açısı kazandırabilen bir eser ortaya koyabilmişizdir.

Saygılarımla
Dr. İbrahim Halil Ural
20.09.2019

ÖNSÖZ

Değerli meslektaşlarım, sağlık alanında Vertigo ile ilgilenen tüm profesyoneller; Vertigo, “baş dönmesi” aslında bir hastalık değil ama çok önemli bir semptom. Bu semptom , köşe tümöründen , vertebrosiler yetmezliğe, ya da sadece basit iyi huylu bir vertigoyla ilişkili olabilir. Kıymetli meslektaşım Uzm Dr . Halil İbrahim Ural vertigoyu olgularla anlatma fikrini öne sürdüğünde heyecanlandım. Çünkü vertigonun rehabilitasyonu ile ilgili Türkçe çok az kaynak bulunmaktaydı. Olgu kitapları alanda çalışan profesyoneller için her zaman daha ilginç olmuştur. Çünkü bir vakayla karşılaştığımızda derhal onun ayırıcı tanılarına bakıp, en güncel tedavi yöntemlerini tercih etmek isteriz. Bu noktada elinizdeki kitabın alanı ilgilendiren tüm uzmanlar “Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon, Nöroloji, Kulak Burun Boğaz, Beyin ve Sinir Cerrahisi, Psikiyatri, Radyoloji,Odyoloji,İç Hastalıkları, Beslenme ve Diyetetik” tarafından kendi bakış açılarıyla yazılmış olması çok değerli.

Ülkemizde vertigo rehabilitasyonunun standardize olması için çaba sağlayan başta İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı'nın kıymetli hocaları, Prof Dr Cihan Aksoy , Prof Dr Ayşe Karan, Prof Dr Demirhan Dıraçoğlu, Doç Dr Nalan Çapan'a , kitabın fikir babası ve editörümüz Uzm Dr Halil İbrahim Ural'a, başta Sami bey olmak üzere, İstanbul Tıp Kitabevi'nin çalışanlarına ve kitaba emek veren tüm yazarlara sonsuz teşekkürler.

Keyifli okumalar dileklerle

Doç. Dr. Hasan Kerem Alptekin

YAZARLAR

Prof. Dr. Ayşe Karan

T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Prof. Dr. Demet Ofluoğlu

T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Prof. Dr. Evren Yaşar

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Gülhane Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL

T.C. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Tıp Fakültesi
Spor Hekimliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Kaya Kılıç

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi
Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı

Doç. Dr. Fatma Nur Kesiktaş

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon
Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Doç. Dr. Güler Berkiten

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Kulak Burun Boğaz Kliniği

Doç. Dr. Hasan Kerem Alptekin

T.C. Bahçeşehir Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Jülide Öncü Alptekin

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Şişli Hamidiye
Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Fizik Tedavi Kliniği

Doç. Dr. Mehmet Yürüyen

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma
Hastanesi İç Hastalıkları ve Geriatri Kliniği
Palyatif Bakım Merkezi

Doç. Dr. Meltem Vural

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma
Hastanesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Kliniği

Doç. Dr. Nalan Çapan

T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Doç. Dr. Yücel Arman

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Okmeydanı Eğitim
ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği

Doç. Dr. Ziya Saltürk

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Kulak Burun Boğaz Kliniği

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Altıntaş

T.C. İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Arif Oğuzhan Çimen

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi
Kardiyoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Aslı Zengin

T.C. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fizyoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Ekin İlke Şen

T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Emel Ece Özcan Ekşi
T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Emre Ünal
T.C. Bahçeşehir Üniversitesi
Beyin Cerrahisi Ana Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Mehmet Hanege
T.C. İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi
Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Figen Yavlal
T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi
Nöroloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Gökçen Garipoğlu
T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Hande Başat
T.C. Bahçeşehir Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Meslek Yüksekokulu
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil Ural
T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı
Medical Park Fatih Hastanesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Departmanı

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Erdil
T.C. Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Yüksekokulu, Odyoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Genco Erdem
T.C. Beykent Üniversitesi Tıp Fakültesi
İç Hastalıkları Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Meryem Gül Erden Hocaoğlu
T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çelik
T.C. Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kulak Burun
Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Sedat Rüzgar
T.C. Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Yüksekokulu, Odyoloji Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Tuba Selçuk
T.C. Gelişim Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu
T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul Haseki Eğitim ve
Araştırma Hastanesi Radyoloji Kliniği

Dr. Öğr. Üyesi Vildan Güzel
T.C. Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi
Nöroloji Anabilim Dalı

Uzm. Dr. Aslı Beşirli
T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Şişli Hamidiye
Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Psikiyatri Kliniği

Uzm. Dr. Ayça Can Uz
Cadde Terapi ve Psikiyatri Kliniği İstanbul

Uzm. Dr. Belgin Tutar
T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Kulak Burun Boğaz Kliniği

Uzm. Dr. Ceki Paltura
T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gaziosmanpaşa
Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Kliniği

Uzm. Dr. Elif Ünal

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Nöroloji

Uzm. Dr. Osman Eren Karpuzoğlu

T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul Dr. Siyami Ersek
Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kalp ve Damar
Cerrahisi Kliniği

Uzm. Dr. İlkin Deniz Toprak

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gaziosmanpaşa
Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi
İç Hastalıkları Kliniği

Uzm. Dr. Mehmet Sürmeli

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Kulak Burun Boğaz Kliniği

Uzm. Dr. Merve Örucü Atar

Gaziler Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon
SUAM Ankara

Uzm. Dr. Osman COŞKUN

T.C. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi
Anatomi Anabilim Dalı

Uzm. Dr. Öznur Bozkurt

T.C. Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Çocuk Nörolojisi Bilim Dalı

Uzm. Dr. Reyhan Sürmeli

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Ümraniye Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Nöroloji Kliniği

Uzm. Dr. Şenay Aydın

T.C. Sağlık Bakanlığı Yedikule Göğüs Hastalıkları ve
Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Nöroloji Kliniği

Uzm. Dr. Tuğba Aydın

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve
Araştırma Hastanesi

Op. Dr. Denizhan Dizdar

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Şişli Hamidiye
Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, KBB Kliniği

Op. Dr. Senem Kurt Dizdar

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Şişli Hamidiye
Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, KBB Kliniği

Dr. Hüseyin Kılıç

T.C. Sağlık Bakanlığı Malatya Eğitim ve Araştırma
Hastanesi Çocuk Nörolojisi Kliniği

Dr. Onur Üstün

T.C. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Kulak Burun Boğaz Kliniği

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1. Kulak Anatomisi	1
BÖLÜM 2. Vertigo Patofizyolojisi	15
BÖLÜM 3. Vertigolu Hastada Anamnez ve Fizik Muayene	23
BÖLÜM 4. Vertigolu Hastada Görüntüleme Yöntemleri	29
BÖLÜM 5. Vertigolu Hastaya Yaklaşımında Vestibüler Laboratuvarında Yapılan Testler	37
BÖLÜM 6. Benign Paroksizmal Pozisyonel Vertigo	43
BÖLÜM 7. Horizontal Kanal Benign Paroksizmal Pozisyonel Vertigo	51
BÖLÜM 8. Benign Paroksizmal Pozisyonel Vertigo Tanı ve Tedavisinde Kullanılan Manevralar ..	59
BÖLÜM 9. Servikojenik Vertigo: Nedenleri, Patofizyolojisi, Tedavisi; Uygulanan Enjeksiyon Yöntemleri	73
BÖLÜM 10. Vestibüler Rehabilitasyon	81
BÖLÜM 11. Travmatik Beyin Hasarı ve Vertigo	85
BÖLÜM 12. Yaşlanma ve Denge Bozukluğu	91
BÖLÜM 13. Yaşlılarda Denge Rehabilitasyonu	95
BÖLÜM 14. Ailesel Vertigolar	101
BÖLÜM 15. Labirent Konküzyonu	105
BÖLÜM 16. Meniere Hastalığı	113
BÖLÜM 17. Osteoskleroz	121
BÖLÜM 18. Perilenf Fistülü ve Vertigo	129
BÖLÜM 19. Süperior Semisirküler Kanal Dehissans Sendromu ve Tullio Fenomeni	135
BÖLÜM 20. Kronik Otit ve Vertigo	139
BÖLÜM 21. Unilateral Periferik Vestibüler Kayıplar	143
BÖLÜM 22. Vestibüler Nörit ve Vertigo	147
BÖLÜM 23. Serebellar Enfarktüs ve Vertigo	153
BÖLÜM 24. Vertigolu Hastada Serebellar Dejenerasyon	157
BÖLÜM 25. Vertigolu Hastada Migren ve İlişkili Durumlar	165

BÖLÜM 26. Multipl Skleroz	171
BÖLÜM 27. Vertebrobaziller Yetmezlik	175
BÖLÜM 28. Vasovagal Senkop ve Vertigo	179
BÖLÜM 29. İç Hastalıkları Bakış Açısıyla Vertigo	189
BÖLÜM 30. Sık Görülen Metabolik Hastalıklardan Diabetes Mellitus ve Vestibüler Sisteme Olan Etkileri	195
BÖLÜM 31. İlaçlara Bağlı Vertigo, Pre-Senkop, Sersemlik ve Dengesizlik	201
BÖLÜM 32. Taşıt Tutması ve Vertigo	205
BÖLÜM 33. Vertigolu Hastada Vestibulokoklear Sinir Kompresyonu Sendromu	209
BÖLÜM 34. Serebellopontin Köşe Tümörleri	215
BÖLÜM 35. Çocukluk Çağında Vertigolar	221
BÖLÜM 36. Çocukluk Çağı Multipl Sklerozu	227
BÖLÜM 37. Görmenin Denge Üzerine Etkisi	231
BÖLÜM 38. Psikojenik Vertigo	205
BÖLÜM 39. Vertigolu Hastaya Psikiyatrik Yaklaşım	239
BÖLÜM 40. Vertigoda Cerrahi Yaklaşımlar	245
BÖLÜM 41. Endolenfatik Hidrops, Vertigo ve Diyet	257
BÖLÜM 42. Vertigoda Egzersiz Reçeteleme	265

BÖLÜM 17

OTOSKLEROZ

Uzm. Dr. Mehmet SÜRMEİ

OLGUNUN ŞİKAYET VE KLİNİK PREZENTASYONU

30 yaşında kadın hasta 5 yıldır her iki kulağında, giderek artan işitme kaybı, çınlama ve baş dönmesi şikayeti ile KBB polikliniğine başvurdu.

ANAMNEZ

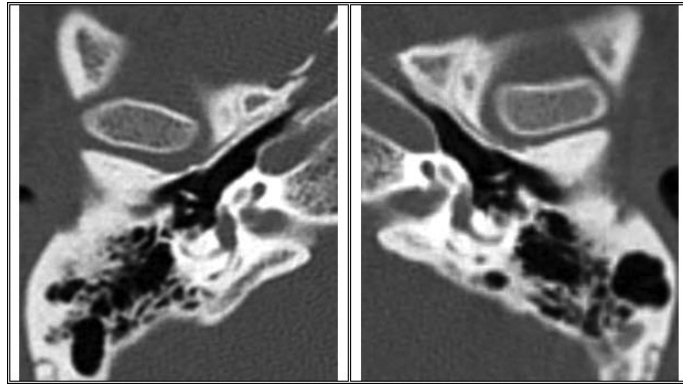
Hastanın işitme kaybı 5 yıl önce ilk olarak sağ kulakta başlamış, 1 yıl sonra sol kulakta da işitme kaybı eklenmiş. Hastanın 3 yıl önce gebeliği sırasında işitme kaybının giderek arttığı ve doğumdan sonra hızlandığı öğrenildi. Hasta gürültülü ortamlarda çevresindeki insanları daha iyi işitebildiğini tarif etmektedir. Hastada buna ek olarak kaba tinnitus ve ataklar halinde ortaya çıkan baş dönmesi mevcuttu. Hastanın özgeçmişinde bilinen herhangi kulak hastalığı yoktu. Ek olarak sistemik hastalık ve ameliyat öyküsü yoktu. Hastanın kullandığı herhangi bir ilaç yoktu. Hastanın soy geçmişinde annesinde ve kız kardeşinde benzer işitme kaybı şikayeti ve baş dönmesi şikayetlerinin olduğu öğrenildi.

FİZİK MUAYENE

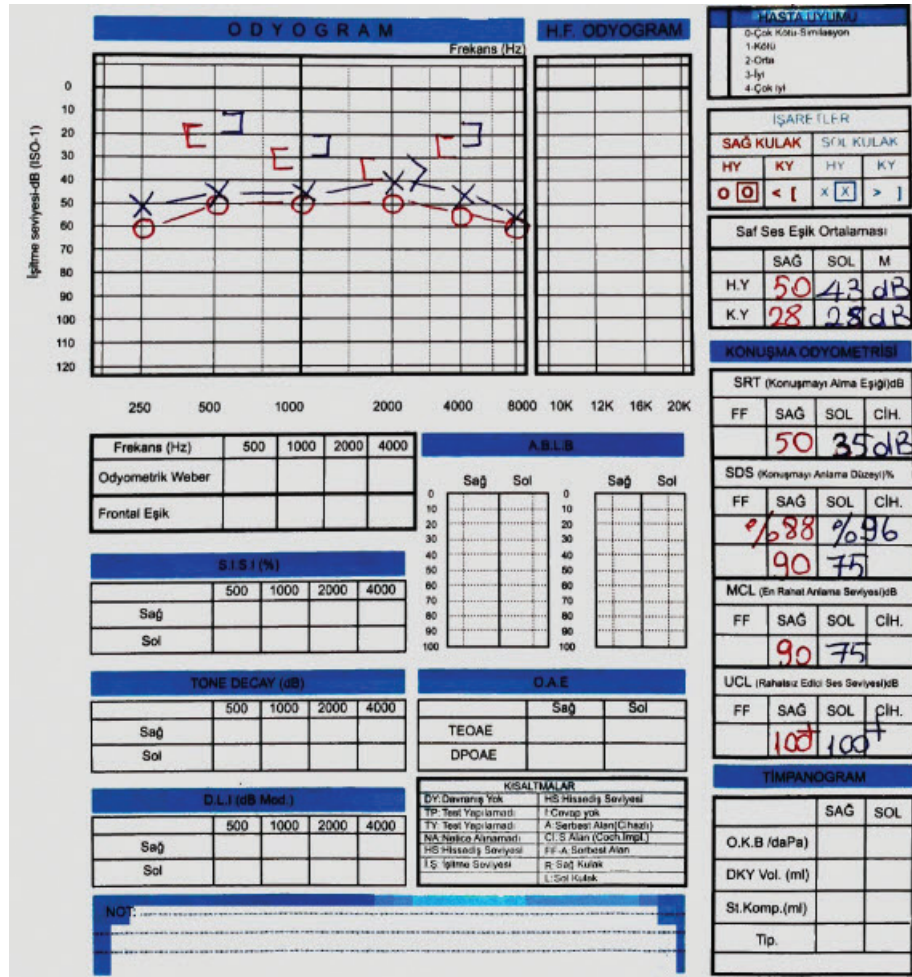
Hastanın otoskopisi bilateral doğal olarak değerlendirildi. 256 Hz ve 512 Hz Diapozon ile yapılan incelemede Weber testi sağa lateralize, rinne testi her iki kulakta negatif olarak saptandı. Vestibuler sistem muayenesinde spontan ve gaze evoked nistagmus gözlenmedi. Head shake testte provake nistagmus yoktu. Head thrust test her iki tarafta negatif olarak alındı. Hastaya yapılan dinamik pozisyonel testlerde (Dix-Hallpike, Supin Roll, Deep Head Hanging) provake pozisyonel nistagmus gözlenmedi.

LABORATUAR VE GÖRÜNTÜLEME BULGULARI

- I. Beyin ve Temporal Kemik BT: Yapılan görüntülemelerde hastanın şikayetlerini açıklayabilecek bulgu gözlenmedi (Şekil 1).
- II. Saf ses odyometri: Her iki kulakta mikst tip işitme kaybı saptandı (Şekil 2).
- III. Timpanometri: 0 dapa'da düşük tepeli timpanometri eğrisi alındı(Tip As) (Şekil 3).

Şekil-1: Temporal kemik görüntülemesinde her iki tarafta oval pencere hizasında oval pencereyi oblitere eden sklerotik odak mevcut.

Şekil-2: Hastanın saf ses odyometrisinde her iki kulakta mikst tip işitme kaybı mevcuttu. Kemik yolu işitme eşikleri 2000Hz düzeyine doğru daha belirgin olarak mevcuttu (Carhart çentiği)

- IV. **Akustik Refleks:** Her iki kulakta ipsilateral ve kontralateral akustik refleks yanıtları alınmadı.
- V. **cVEMP:** Hastaya hava yolu uyaran ile cVEMP (AC-cVEMP) yapıldı. Sağ tarafta c-VEMP yanıtı alınamadı. Sol tarafta ise p13-n23 amplitüdlere düşük olduğu saptandı (Şekil 4).

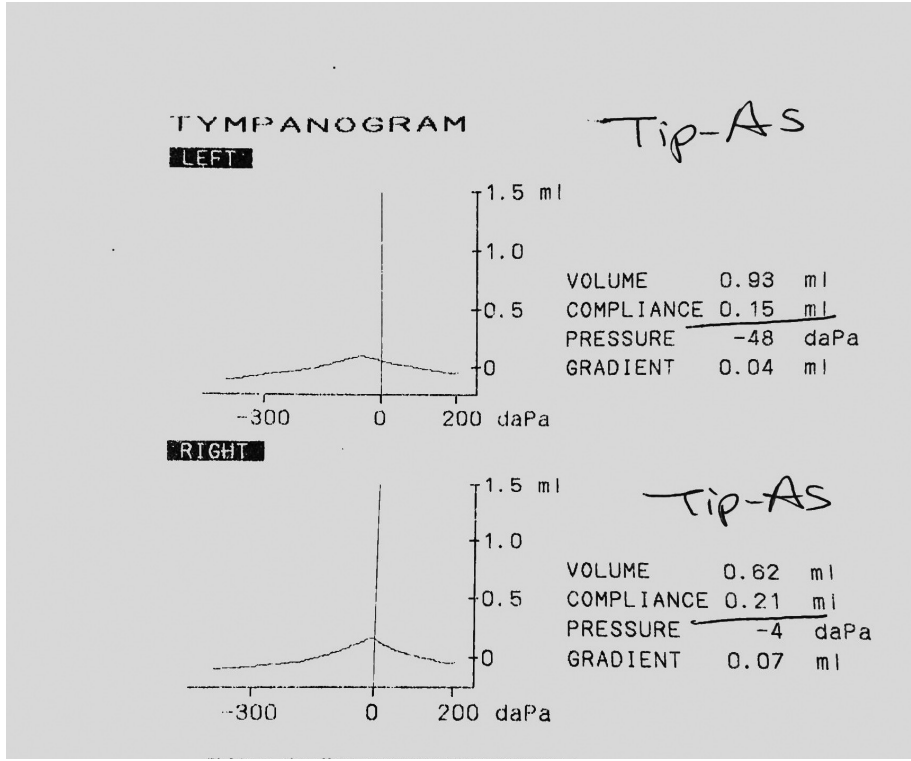
OLASI ÖN TANI VEYA ÖN TANILAR? NEDEN BU TANILAR DÜŞÜNÜLDÜ?

Hastanın yapılan muayenesinde otoskopinin normal olması ve daha öncesinde bilinen bir kulak hastalığının olmaması, odyolojik incelemelerde intakt timpanik membrana rağmen mikst tipte işitme kaybının eşlik etmiş olması, timpanometride Tip As yanıt alınması ve vHIT bulgularının normalliğine rağmen CVEMP yanıtlarının bozuk olması sonrasında hastada "Otoskleroz" düşünüldü.

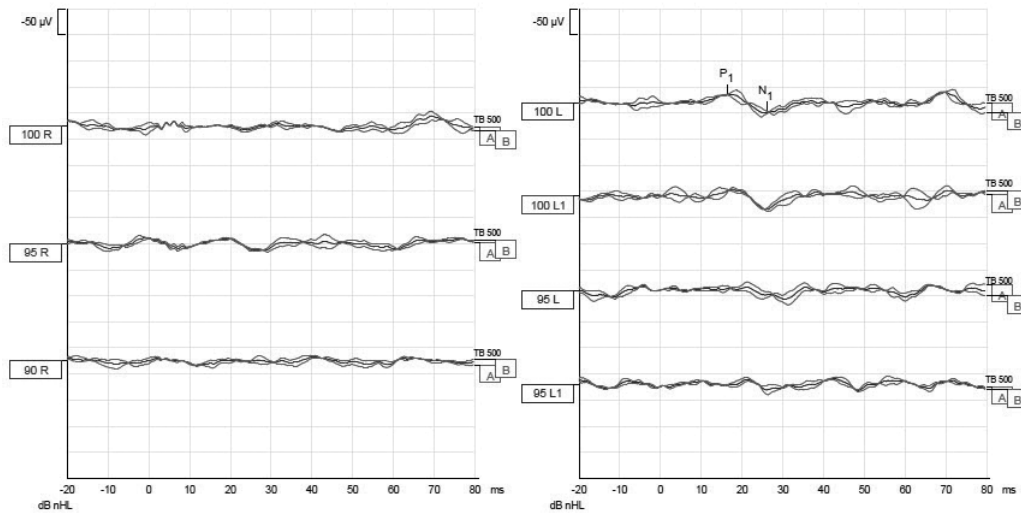
TANI

Otoskleroz, kemik labirentin (otik kapsül) çeşitli bölgelerinde embriyonal karakterde yeni kemik oluşumu (sklerotik odaklar) ile karakterize, %70-80 kalıtsal geçiş gösteren (otozomal dominant) bir hastalıktır. Çoğunlukla stapes tabanının anteriorunda fissula antefenestra bölgesinde karakterize olarak ortaya çıkabildiği gibi kemik labirentin herhangi bir bölgesini tutabilmektedir. Hastalık % 70-80 olguda bilateral olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden tek taraflı vakalarda benzer bulgulara neden olabilecek diğer hastalıklar açısından ayırıcı tanı yapılmalıdır.

Otoskleroz 10 yaş atında nadiren gözlenirken, sıklıkla 10-40 yaş arasında ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak hastalık kadınlarda erkeklere oranla 2 kat daha fazla görülmekte ve şikayetler hamilelik sürecinde hızlanmaktadır. Bu özellikleri bakımından has-

Şekil-3: Timpanometri testinde her iki tarafta normal basınç düzeyinde alınan düşük kompliyanslı (baskı tepeli) Tip As yanıt mevcuttu.

Şekil-4: Hastaya cVEMP test yapıldı. Sağ tarafta cVEMP yanıtları alınamadı. Sol tarafta cVEMP yanıtı p13-n23 amplitüdü düşük olarak alındı.

talığın östrojen ile ilişkili hormonal bir patern taşıdığı düşünülmektedir.

Daha çoğunlukla ortaya çıkan formu “stapedial otoskleroz” olarak isimlendirilmektedir. Bu form başlangıçta ileti tipinde işitme kaybı (İTİK) ile karakterize olup zamanla mikst tip işitme kaybına dönüşmektedir. Kemik labirentin başka bölgelerinin tutulması ile ortaya çıkan formuna ise “koklear otoskleroz” adı verilmektedir. Bu formda flüktüan sensörinöral tipte işitme kaybı (SNİK) ve meniere hastalığındakine benzer şekilde ataklar halinde baş dönmesi eşlik etmektedir.

Hastaların en önemli şikayeti olan işitme kaybı başlangıçta yalnızca düşük frekansları içerirken sklerotik odağın stapes hareketini kısıtlaması ile tüm frekanslara yayılır. Kemik yolundaki düşme ile birlikte 2000 Hz’te daha belirgin olmak üzere “Carhart çentigi” oluşur ve işitme zamanla mikst hale döner.

Otoskleroz olgularının %10-30 kadarında vestibuler şikayetler mevcuttur. Şikayetler çoğunlukla dizziness ve denge bozukluğu şeklinde ortaya çıksa da olguların bir kısmında gerçek vertigo mevcuttur. Vestibuler bulgular bazen başlangıç semptomları olarak ortaya çıkabilmektedir. Otosklerotik odaklardan salınan toksik metabolitler koklea ve vestibülün herhangi bir bölümünü etkileyebilir. Bu nedenle endosteal otosklerotik odaklardan salınan toksinlerin neden olduğu enflamatuvar süreç, duyuşal nöroepitelere zarar vererek vertigo, dizziness ve sensörinöral işitme kaybına yol açabilir. Sklerotik odağa yakınlığı nedeni ile otosklerozda en çok etkilenen vestibuler end organ sakküldür. Hızlı Ö. ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada otoskleroz ve normal bireylerin temporal kemik vestibuler nöroepitelleri incelenmiştir. Çalışmada Otoskleroz olgularında normal bireylerin temporal kemik incelemelerine göre Tip 1 ve Tip 2 hücrelerin anlamlı şekilde düşük olduğu saptandı. Buna ek olarak otoskleroz olgularının % 4-30 kadarında endolenfatik hidrops mevcuttur.

Endolenfatik hidropsu açıklayan üç teori mevcuttur:

- I. Otosklerotik odakla beraber bağ doku ve nöroepitelde dejenerasyon
  - II. Toksik ajanlara bağlı olarak iç kulakta biyokimyasal değişiklikler
  - III. Otosklerotik odağın endolenfatik kanal ve keseyi daraltmasına bağlı olarak endolenf sirkülasyonunun bozulması
- Gebelikle beraber artan sensörinöral işitme kaybı

ve baş dönmesi varlığında mutlaka otoskleroz ve bununla ilişkili meniere sendromu düşünülmelidir.

Laboratuvar Testleri ve Görüntüleme Yöntemleri

a. Saf Ses Odyometri

Hastalığın çok erken dönemlerinde kemik yıkımı ile beraber açığa çıkan toksik maddeler, enzimatik reaksiyonlar ve stria vaskularis kan akımının etkilenmesine bağlı olarak sensörinöral tipte işitme kaybı ile başlar. Ancak bu etki genellikle hava yolu işitme eşiklerinde düşme başlayana kadar fark edilmez. Hastalığın daha sonraki evrelerinde stapes fiksasyonu ile beraber hava yolu eşiklerinin düşmeye başladığı gözlenir. Otosklerotik odağın kemik labirentin içerisine doğru büyüyerek membranöz labirenti daraltması ile beraber kemik yolu eşikleri düşmeye başlar ve sonuçta mikst tipte bir işitme kaybı gözlenir. Hastalığın önemli bulgularından biri olan “Carhart çentigi” kemik yolunda 2000Hz civarındaki düşmeyi ifade eder. Bu çentikte 500-4000Hz aralığında kemik yolunda düşme mevcuttur. Bu düşmenin pik noktası 2000Hz’dir.

b. Timpanometri

Timpanometri eğrisi normal basınçta basık tepeli (düşük kompliyaslı) bir eğri şeklindedir. Kompliyans 0,3’ün altında olup Tip As timpanometri olarak isimlendirilir.

c. Akustik Refleks

Stapes tabanının hareketliliğine göre farklı patolojiler gösterebilir. Stapes tabanı ileri derecede fiks ise etkilenmiş olan kulakta hiç refleks alınmaz. Taban hareketliliği azalmış, ancak fiks değil ise; bifazik yanıt, amplitüd azalması, normalden farklı polaritede bir refleks paterni görülebilir. Otoskleroz tanısı için patognomonik olan bifazik yanıt “on-off fenomeni” denir ve genellikle hastalığın erken dönemlerinde görülür.

d. cVEMP:

Stapes tabanı vestibül ile sınırdır. Stapes tabanının lokalizasyonu özellikle otolit organlardan biri olan sakkül ile yakın ilişkidir. Otosklerozda stapes tabanındaki fiksasyonla beraber ses basıncına karşı bir direnç ortaya çıkmaktadır. Verilen sesli uyarının membranöz labirente düşük şiddette ulaşması utri-

kül ve sakkülde nöroepitel uyarımını düşürmekte ve dolaylı olarak cVEMP ve daha düşük olarak oVEMP amplitüdlerinde düşmeye veya VEMP yanıtlarının alınamamasına yol açmaktadır. Otoklerozun erken dönemlerinde AC VEMP yanıtlarında bozulma olmasına rağmen, BC VEMP yanıtları normaldir. Ancak hastalığın ileri dönemlerinde hem AC VEMP hem de BC VEMP yanıtları bozulmuştur.

e. Temporal Kemik BT

Hastalığın erken dönemlerinde temporal kemik BT görüntüleme çoğu olguda normal olarak gözlenirken, hastalığın ileri evrelerinde hastaların %90'ında tanı koymak mümkündür. Buna ek olarak ileti tipi işitme kaybı ile beraber vestibuler patolojiler ile karakterize "Süperior Semisirküler Kanal Dehisans sendromu"nın ayırıcı tanısının yapılabilmesi için temporal kemik BT görüntülemelere ihtiyaç vardır.

f. MRI (3 Tesla)

3 Tesla MRI görüntüleme Meniere hastalığının tanısında kullanılmakta olup ileti tipi işitme kaybı ile beraber ataklar halinde baş dönmesi şikayeti olan hastalarda uygulanabilecek bir metodur.

AYIRICI TANI

a. Meniere Hastalığı: Flüktüan işitme kaybı, ataklar halinde baş dönmesi ve tinnitus ile karakterize membranöz labirent hastalığıdır. Hastalıkta ortaya çıkan işitme kaybı otoklerozdaki gibi düşük frekansları tutar. Ancak bu işitme kaybı sensörinöral işitme karakterindedir. Endolenfatik hidrops en fazla sakkülde mevcuttur. Sakkülün dilate olup stapes tabanına temas etmesi sonrasında stapes hareketini bozmasına bağlı olarak bazen ileti veya mikst tipte işitme kaybı ile karakterize olabilir. Baş dönmesi 20 dakikadan uzun ve 24 saatten kısa şiddetli kusma ve bulantının eşlik ettiği karakterdedir. Genellikle tinnitus ve aural dolgunluk eşlik etmektedir. Bu hastalarda Timpanometri normal olmakla beraber, vestibuler laboratuvar testlerinde c-VEMP amplitüdüleri düşük veya alınmazken, olguların %55 kadarında v-HIT'te Vestibuloökuler refleks kazançları (VOR Gain) 0,8 cutt-off altındadır. 3 Tesla MRI görüntülemelerde endolenfatik hidrops saptanabilir.

- b. Süperior Semisirküler Kanal Dehisans Sendromu (SSKD):** Anterior semisirküler kanalda yapısal, travmatik veya enflamatuvar nedenlere bağlı olarak oval ve yuvarlak pencere dışında açıklık olmasıdır. Bu hastalarda iç kulak tipinde ileti veya mikst tipte işitme kaybı mevcuttur. Otoklerozdan farklı olarak timpanometri normaldir ve akustik refleks yanıtları alınır. Hastalarda fistül testi (+)'tir. Bu bulguya Hennebert Fenomeni denir. Buna ek olarak yüksek ani gürültüde baş dönmesi ortaya çıkar (Tulio fenomeni), Hastaların 0,6 mm kesit aralığında Temporal kemik BT incelemelerinde dehisans saptanabilir.
- c. Timpanoskleroz:** Timpanoskleroz inflamatuvar orta kulak hastalıklarına sekonder olarak ortaya çıkan submukozal hiyalen plak birikimidir. Sklerotik süreç orta kulağın her yerinde ortaya çıkabilir. Sklerozla beraber kemikçik elastiyeti azalır ve otoklerozdakine benzer radyolojik bulgular saptanır. Anamnezde geçirilmiş kulak enfeksiyonu veya kulak ameliyatı öyküsü genellikle saptanır. Temporal kemik BT'de sklerotik plakların yaygınlığına göre orta kulak havalı boşluklarında hipodens alanlar gözlenir. Muayenede timpanik membranda sklerotik plaklar genellikle gözlenir. Timpanik membranda perforasyon mevcutsa tanı kolaydır ve orta kulak mukozasının sklerotik olduğu gözlenir. İşitmenin şiddetine bağlı olarak tinnitus genellikle eşlik ederken vertigo veya diziness genellikle mevcut değildir.

TEDAVİ

Medikal Tedavi

Medikal tedavide en çok kullanılan ajan Sodyum florid'dir. Sodyum florid hastalığın tedavisinden çok hastalığın hızını yavaşlatmak ve cerrahi uygulanacak hastalarda cerrahiye hazırlık için kullanılmaktadır. Yan etkileri dolayısıyla (alerji, gastrointestinal yan etkiler, eklem ağrıları vs.) kullanımı sınırlıdır.

Cerrahi Tedavi

Stapes cerrahisi 1950'li yıllardan beri başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. İlk olarak 1956 yılında Shea tarafından stapedektomi tanımlanmış olup, daha sonraki yıllarda parsiyel stapedektomi ve son olarak günümüzde stapedotomi uygulanmaktadır. Stapedotomide stapes tabanına açılan açıklık ile inkus arasına stapedial protez yerleştirilmekte ve bu saye-

de başarılı bir şekilde işitme rekonstrüksiyonu yapılmaktadır. Bu cerrahide vestibuler fonksiyonlar etkilenmekte olup olguların %27 ile %52 kadarında kısa süreli ve çoğunlukla 6 haftayı geçmeyen vertigo ortaya çıkmaktadır. Cerrahi sonrası ortaya çıkan vertigonun nedenleri olarak; labirent sıvılarında basınç ve mobilite değişiklikleri, süperatif labirentit, labirentte kan akışının azalması, enzimatik süreç nedeniyle iç kulak hasarı ve stapes tabanı komplikasyonları yer almaktadır. Bu nedenle vestibuler şikayetlerin varlığı hem tedavi edilecek kulağın seçimini hem de tedavi zamanının belirlenmesinde önemlidir. Cerrahi tedavi sonrasında vertigo kontrolü %80 ile %100 arasında değişmektedir.

Meniere sendromunun eşlik etmediği, ancak vertigo şikayeti mevcut olgularda tedavi öncesinde vestibuler yakınmalar açısından değerlendirme yapılmalıdır. Vertigo labirentler arasındaki uyarım farkından kaynaklandığından cerrahi tedavi için vestibuler bulgular açısından daha iyi kulak seçilmelidir. Vestibuler bulguları daha kötü olan kulağın tedavi edilmesi post-op dönemde yukarıda sayılan nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan vertigo şikayetinin daha şiddetli yaşanmasına neden olabilir. Bu nedenle iyi kulağın tedavi edilmesi gereklidir.

Meniere sendromu ile beraber giden olgularda ise Meniere hastalığındakine benzer şekilde, tuzsuz diyet, kafein ve teofilin içeren yiyecek ve içeceklerin kısıtlanması, vazodilatör ve diüretik tedaviden sonra semptomsuz geçen 6 ay sonrasında veya endolenfatik kese dekompresyonu uygulaması sonrasında cerrahi (stapedotomi) tedavi uygulanmalıdır. Aksi takdirde bu önlemler alınmadan uygulanacak cerrahi "Gusher" riski taşımakta olup total SNİK'e neden olabilmektedir.

Bu olguda akılda kalması gereken en önemli noktalar nelerdir?

1. Otosklerozda vertigo sıklığı %10-30 kadardır.
2. Çoğunlukla düşük frekansları (<2000Hz) tutan ileti tip veya mikst tip işitme kaybı mevcuttur.
3. Otoskleroz hastalarında vertigo varlığı tedavi edilecek kulağın seçimi açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

1. Thys M, Van Camp G. Genetics of otosclerosis. *Otol Neurotol* 2009; 30:1021-32
2. Mousoulidis I, Axon P, Baguley D, Reid E. A review on the

- genetics of otosclerosis. *Clin Otolaryngol* 2007;32:239-47.
3. Rudic M, Keogh I, Wagner R, Wilkinson E, Kiros N, Ferrary E, et al. The pathophysiology of otosclerosis: review of current research. *Hear Res* 2015;330(Pt A):51-6.
4. Rekha S, Ramalingam R, Parani M. Pedigree Analysis and Audiological Investigations of Otosclerosis: An Extended Family Based Study. *J Audiol Otol*. 2018 Oct;22(4):223-228.
5. Carhart R. Clinical application of bone conduction audiometry. *Arch Otolaryngol* 1950;51:798-808.
6. S. V. Morozova, V. E. Dobrotin, L. A. Kulakova, G. R. Kaspranskaia, and I. M. Ovchinnikov, "Vestibular disorders in patients with otosclerosis: prevalence, diagnostic and therapeutic options," *Vestnik Otorinolaringologii*, no. 2, pp. 20-22, 2009.
7. M. S. Vartanian and T. V. Banashek-Meshchiarikova, "The incidence of vestibular disorders among the patients suffering from otosclerosis," *Vestnik Otorinolaringologii*, vol. 2, no. 2, pp. 23-26, 2013.
8. Kösling S, Woldag K, Meister EF, Reschke I, Heywang-Ko"b-runner SH. Value of computed tomography in patients with persistent vertigo after stapes surgery. *Invest Radiol* 1995;30:712-5.
9. Gleeson, M.; Scott-Brown, WG. Scott-Brown's otorhinolaryngology, head and neck surgery. London: Hodder Arnold; 2008.
10. Eza-Nuñez P, Manrique-Rodriguez M, Perez-Fernandez N. Otosclerosis among patients with dizziness. *Rev Laryngol Otol Rhinol (Bord)*. 2010; 131:199-206.
11. Igarashi M, Jerger S, O-Uchi T, Alford BR. Fluctuating hearing loss and recurrent vertigo in otosclerosis. An audiologic and temporal bone study. *Arch Otorhinolaryngol*. 1982; 236:161-171.
12. Hayashi H, Onerci O, Paparella MM. Cochlear otosclerosis. *Otol Neurotol*. 2006; 27:905-906.
13. Amali A, Mahdi P, Karimi Yazdi A, et al. Saccular function in otosclerosis patients: bone conducted-vestibular evoked myogenic potential analysis. *Acta medica Iranica*. 2014; 52:111-115.
14. Hızlı Ö, Kaya S, Schachern PA, Kwon G, Paparella MM, Cureoglu S. Quantitative assessment of vestibular otopathology in otosclerosis: A temporal bone study. *Laryngoscope*. 2016 Mar;126(3):E118-22.
15. Donaldson JA, Snyder JM. Otosclerosis. (In Cummings CW, Fredrickson HM, Harker LA, Krause CJ, Schuller DE, editors *Otolaryngology Head and Neck Surgery*. Second edition, Mosby Year Book, St Louis 1993; 2997-3016.
16. Liston SL, Paparella MM, Mancini F, Anderson JH. Otosclerosis and endolymphatic hydrops. *Laryngoscope* 1984;94:1003-1007
17. Franklin DJ, Pollak A, Fisch U. Meniere's symptoms resulting from bilateral otosclerosis occlusion of the endolymphatic duct: an analysis of a causal relationship between otosclerosis and Meniere's disease. *Am J Otol*. 1990, 103:107-112
18. Yoon TH, Paparella MM, Schachern PA. Otosclerosis involving the vestibular aqueduct and Ménière's disease. *Otolaryngol Head Neck Surg* 1990;103:107-12.
19. Yang TL, Young YH. Vestibular-evoked myogenic potentials in patients with otosclerosis using air- and bone-conducted

- tone-burst stimulation. *Otol Neurotol*. 2007 Jan;28(1):1-6.
20. Mikulec and others. Superior semicircular canal dehiscence presenting as conductive hearing loss without vertigo. *Otol Neurotol* 25;121-129, 2004.
  21. Sone M1, Yoshida T, Sugimoto S, Morimoto K, Okazaki Y, Teranishi M, Naganawa S, Nakashima T. Magnetic resonance imaging evaluation of endolymphatic hydrops and post-operative findings in cases with otosclerosis. *Acta Otolaryngol*. 2016 Sep 27;1-4.
  22. Yong M, Zaia E, Westerberg B, Lea J. Diagnosis of Superior Semicircular Canal Dehiscence in the Presence of Concomitant Otosclerosis. *Otol Neurotol*. 2017 Sep;38(8):1071-1075.
  23. Aantaa E, Virolainen E. The pre- and postoperative ENG findings in clinical otosclerosis and the late hearing results. *Acta Otolaryngol* 1978; 85: 313-7.
  24. Kujala J, Aalto H, Hirvonen TP. Video-oculography findings and vestibular symptoms on the day of stapes surgery. *Eur Arch Otorhinolaryngol* 2010; 267: 187-90.
  25. Causse JB, Causse JR, Cezard R, Briand C, Bretlau P, Wiet R, et al. Vertigo in postoperative follow-up of otosclerosis. *Am J Otol* 1988; 9: 246-55.